

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการบริหาร โรงเรียนกับการวางแผนขยายงานความสัมพันธระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ที่ได้รับการประเมินเป็นโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่นระดับอำเภอของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2530-2533 จำนวน 33 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ แบ่งตามกระบวนการบริหารแบบ POSDCORB กับการวางแผนขยายงานความสัมพันธ โรงเรียนกับชุมชน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้คือ

1. ขอลงหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ของมหาวิทยาลัยนเรศวร ส่งถึงหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ เพื่อขอความกรุณาอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น

ตามกลุ่มประชากรที่กำหนด แล้วส่งแบบสอบถามคืนมาที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ โดยผู้วิจัยไปขอรับแบบสอบถามที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอของทุกอำเภอ

2. มีบางโรงเรียนที่ไม่ส่งคืนมายังสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ผู้วิจัยออกติดตามด้วยตนเองครบทุกโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ

2. ทำเนิการวิเคราะห์การจัดเรียงลำดับกระบวนการบริหารแบบ POSDCoRB กับการวางขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาศีเกิ้น โดยใช้ค่านิยม และร้อยละ

สรุปผล การวิจัย

จากการศึกษากระบวนการบริหารกับการวางขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาศีเกิ้น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาศีเกิ้นระดับอำเภอ ได้ปฏิบัติงานการวางขอบข่ายความสัมพันธ์กับชุมชน โดยใช้กระบวนการบริหาร 7 ขั้นตอน แบบ POSDCoRB โดยเรียงลำดับความสำคัญในการปฏิบัติก่อนหลัง ปรากฏผลดังนี้คือ

1. ขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ

2. ขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการให้บริการแก่ชุมชน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงานและการงบประมาณ

3. ขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงานและการงบประมาณ

4. ขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การประสานงาน การอำนวยความสะดวก การงบประมาณ และการรายงาน

5. ขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การประสานงาน การอำนวยความสะดวก การรายงาน และการงบประมาณ

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ขอนำผลการวิจัยมาอภิปรายในสาระสำคัญ คือ ผู้บริหารโรงเรียนที่เฝ้าระดับอำเภอของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลกได้ปฏิบัติงานการวางแผนความสัมพันธ์กับชุมชน โดยใช้กระบวนการบริหาร 7 ขั้นตอน แบบ POSDCoRB ดังนี้

1. การวางแผน จากผลการวิจัยพบว่า การจัดทำแผนงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาที่เฝ้าจัดอยู่ลำดับที่ 1 มีการจัดทำแผนโดยคณะกรรมการศึกษาร่วมประชุมเป็นอย่างดี การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของโรงเรียนจะช่วยเสริมสร้างความผูกพันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ 3 ประการ คือ ความพร้อมของผู้ที่จะให้ความร่วมมือ มีกลไกให้เกิดความร่วมมือ และมีการดำเนินการให้เกิดความร่วมมือ การที่คณะ

กรรมการศึกษาได้เข้ามาร่วมจัดทำแผนของโรงเรียนย่อมแสดงว่า โรงเรียนต้องมีความพร้อม และชุมชนต้องให้ความสนใจในกิจกรรมของโรงเรียน จึงทำให้ชุมชนมีโอกาสช่วยเหลือสนับสนุนงานของโรงเรียนให้โรงเรียนมีการเรียนการสอนที่ดี และส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่ดีด้วย จึงเป็นการเหมาะสมที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน เพราะชุมชนมีความเข้าใจและรู้ถึงความต้องการของโรงเรียนและส่วนที่ชุมชนควรที่จะสนับสนุนโรงเรียนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น เพราะจะเกิดการได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี สมควรที่โรงเรียนประถมศึกษาโดยทั่วไปควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาในเรื่องของการวางแผน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น

2. การจัดองค์การ จากผลการวิจัยพบว่า การจัดโครงสร้างองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาที่เด่น มีการจัดอยู่ในลำดับที่ 2 มีการกำหนดอำนาจหน้าที่แต่ละตำแหน่งไว้อย่างชัดเจน จึงทำให้ผู้ใ้บังคับบัญชามีโอกาสได้แสดงความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ เป็นผลทำให้มีผู้หาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไม่มี ทุกคนมีบทบาทและความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมาย ในการจัดกิจกรรมหรือดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นโอกาสที่ทำให้บุคลากรในโรงเรียนได้มีความภาคภูมิใจในผลงานของตัวเอง และโดยส่วนรวมของโรงเรียนเป็นต้น

3. การบริหารบุคคล จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารบุคคลจัดอยู่ในลำดับที่ 3 เป็นส่วนใหญ่ และโรงเรียนประถมศึกษาที่เด่นมีข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากรก่อนที่จะมอบหมายโดยวิธีการสังเกตจากความถนัด เป็นการดูพฤติกรรมโดยตรงของผู้บริหาร และเพื่อร่วมงานของบุคลากรที่จะได้รับมอบหมาย ซึ่งทำให้มีข้อมูลชัดเจนในการนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการประกอบการตัดสินใจในการมอบหมายงาน วิธีการมอบหมายงานให้กับบุคลากรของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่เด่น ผู้บริหารใช้วิธีการประชุมแล้วสั่งการตามมติที่ประชุม นับว่าสอดคล้องกับทฤษฎีมอบหมายงานโดยวิธีการสังเกต เนื่องจากการสังเกตความถนัดเป็นการสังเกตจากบุคลากรที่อยู่ร่วมกันในโรงเรียน และเมื่อจะได้มีการมอบหมายงานผู้บริหารก็นำข้อมูลให้บุคลากรตัดสินใจร่วมกัน การตัดสินใจร่วมกันในที่ประชุมย่อมมีความถูกต้องมากที่สุด ทำให้

การมอบหมายงานกับบุคลากรได้ตรงตามความต้องการมากที่สุด เพราะจะได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทำงานที่ตนเองถนัด ซึ่งจะทำให้ได้ผลงานที่ดีและมีคุณภาพการบริหารงานของผู้บริหารก็จะสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ ข้อค้นพบเกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนประถมศึกษาที่เคอเนอวีวีซีซีแข็งแรงก่อนการปฏิบัติงาน ส่งเสริมการทำวารสาร พาไปทัศนศึกษา จึงทำให้บุคลากรมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี

4. การอำนวยความสะดวก จากผลการวิจัยพบว่า การอำนวยความสะดวกอยู่ในลำดับที่ 4 โดยมีการสั่งการภายในโรงเรียนควรวางงานที่ไม่สำคัญ และสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรในงานที่สำคัญ และเมื่อรับคำสั่งแล้วผู้บริหารคอยช่วยเหลือติดตามอยู่เสมอ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ กล่าวว่า "การตัดสินใจสั่งการเป็นกระบวนการที่จำเป็น และมีความสำคัญต่อการเป็นผู้นำในการบริหารงานอย่างมากจนถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารงาน" การตัดสินใจสั่งการของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาที่เคอเนอวีวีซีซีมีการตัดสินใจโดยเสนอปัญหาให้ผู้เกี่ยวข้องทราบแล้วตัดสินใจร่วมกัน เพราะการตัดสินใจร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องจะทำให้ได้ข้อมูลหลายๆ ข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจ ทำให้การตัดสินใจถูกต้องมากขึ้น

5. การประสานงาน จากผลการวิจัยพบว่า การประสานงานจัดอยู่ในลำดับที่ 5 โดยมีการติดต่อประสานงานงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาที่เคอเนอวีวีซีซี กำหนดโดยผู้บริหารและในที่ประชุมร่วมกัน ซึ่งจะเป็นการดีกว่าที่ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดฝ่ายเดียว เพราะได้ข้อมูลจากหลายฝ่ายมาเป็นส่วนกำหนด ทำให้การประสานงานคล่องตัวและบรรลุเป้าหมาย นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2525 : 34) กล่าวว่า "การประสานงานเป็นกระบวนการเชื่อมสัมพันธ์เกี่ยวกับบุคคล วัสดุ และทรัพยากรอื่นๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของแผนกต่าง ๆ ขององค์การที่แยกจากกัน เพื่อความสำเร็จขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ"

6. การเสนอรายงาน จากผลการวิจัยพบว่า การเสนอรายงานจัดอยู่ในลำดับที่ 6 โดยมีการเสนอรายงานเฉพาะความจำเป็นเท่านั้น เพราะเหตุว่าผู้บริหารโรงเรียน

ประถมศึกษาศึกษาได้แก่มีวิธีการทำงานที่ทองประสานสัมพันธ์ มีความคิดร่วมกัน ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนรู้เห็นอยู่แล้ว จึงรายงานเฉพาะสายผู้บังคับบัญชาเท่านั้น และอีกอย่างหนึ่งก็คือ ผลงานที่ออกมาทุกคนทราบที่อยู่แล้ว

7. การงบประมาณ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่จัดงบประมาณอยู่ในลำดับที่ 7 สาเหตุเนื่องจากว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาศึกษาได้แก่จะมีวิธีการบริหารงานโดยใช้ทรัพยากรที่ได้จากชุมชน ฉะนั้นในเรื่องของการเงินจึงเป็นองค์ประกอบในการดำเนินงานซึ่งไม่เป็นปัญหามากนัก และผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาศึกษาได้แก่จะมีวิธีการบริหารระบบการเงินที่ดี มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ภายในรับผิดชอบ การเก็บรักษาเงินส่วนใหญ่จะมีคณะกรรมการเก็บรักษาเงิน หรือฝากไว้กับธนาคาร ฉะนั้นจึงไม่มีปัญหาในการใช้จ่ายเงิน นอกจากนี้งบประมาณส่วนใหญ่ในการบริหารโรงเรียนจะได้อาจจากการบริจาคโดยมีวัตถุประสงค์ของผู้มีจิตศรัทธาในชุมชนนั้น ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการมีการจัดกระบวนการบริหารโรงเรียนกับการวางขอบข่ายงานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

โดยเรียงลำดับความสำคัญในการปฏิบัติก่อนหลังดังนี้

ในด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ใช้กระบวนการบริหารเรียงลำดับคือ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงานและการงบประมาณ

ในด้านการให้บริการแก่ชุมชน ใช้กระบวนการบริหารเรียงลำดับคือ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ

ในด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน ใช้กระบวนการบริหารเรียงลำดับ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ

ในด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ใช้กระบวนการบริหารเรียงลำดับคือ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การประสานงาน การอำนวยความสะดวก การงบประมาณ และการรายงาน

ในด้านการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น ใช้กระบวนการบริหารเรียงลำดับการวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การประสานงาน การอำนวยการ การรายงาน และการงบประมาณ

ผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลิศ และเออร์วิก (Gulick and Urwick, 1937 : 13) ซึ่งได้เรียงลำดับความสำคัญคือ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยการ การประสานงาน การเสนอรายงาน และการงบประมาณ แต่ในด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนไม่ได้เรียงลำดับในบางกระบวนการคือ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การประสานงาน การอำนวยการ การงบประมาณและการรายงาน

การที่ปรากฏผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น น่าจะเป็นเพราะว่าในปัจจุบันนี้การดำเนินการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนดีเกินไปมีความตั้งใจและจริงจังในงานด้านนี้เป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงไกร วนะภูติ

(2526 : 87) ที่ว่า คุณสมบัติส่วนตัวของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาจะต้องมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนสูง และงานวิจัยของ ณรงค์ แนวพลสง (2528 : 72) ที่ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาต้องมีการกำหนดนโยบาย การประชาสัมพันธ์ การจัดให้บริการและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ กับชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน การนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์และการจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานอื่น ๆ ในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับสูง

อย่างไรก็ตามการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาดีเกินทุกคน มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการบริหารแบบ POSDCoRB เป็นอย่างดี และการใช้กระบวนการบริหารทุกขั้นตอนก็จะเริ่มด้วยการวางแผน การจัดองค์การ และลงท้ายด้วยการงบประมาณในทุกด้าน จึงทำให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนดีเกินมีการทำงานเป็นระบบ เป็นขั้นตอนอย่างดี ตามกระบวนการบริหารแบบ POSDCoRB

ข้อเสนอแนะ

จากการอภิปรายข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติควรเพิ่มการอบรมหัวข้อวิชาเทคนิคการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน หรือบทบาทของกรรมการศึกษากับการบริหารงานของโรงเรียน โดยอาจจะเชิญผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในด้านนี้มาเป็นวิทยากรบรรยายในการอบรมผู้บริหารโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในการปฏิบัติงานด้านสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.2 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาในเรื่องสภาพปัจจุบัน และปัญหาการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้โรงเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน อันจะเป็นผลให้เกิดการพัฒนาการปฏิบัติงานด้านนี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือกรรมการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานของโรงเรียนให้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวข้องของชุมชนร่วมกัน และการสนับสนุนกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียน นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนควรจะบริหารโรงเรียนโดยใช้รูปแบบกลุ่มหรือคณะทำงานให้มากขึ้น โดยผู้บริหารต้องวางแผนล่วงหน้าก่อนเสมอ

1.4 ผู้บริหารควรใช้กระบวนการบริหารตามความจำเป็นเท่านั้น เพื่อให้การดำเนินการได้รวดเร็ว ไม่มีระบมมากนัก ง่ายและทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเข้าใจที่ว่า งานนั้นเป็นของผู้บริหารคนเดียว

1.5 ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาควรเชิญบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ให้เข้าร่วมเป็นกรรมการศึกษาของโรงเรียนให้มากที่สุด เท่าที่กฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติได้กำหนดไว้

เพราะกรรมการศึกษามักจะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ หรือมีอิทธิพลในตำแหน่งต่าง ๆ ในชุมชนนั้น ๆ การที่โรงเรียนมีกรรมการศึกษามากจึงนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบริหารงานของโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

- 2.1 ควรทำการวิจัยเรื่อง การวางขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการบริหารอื่น ๆ บ้าง
- 2.2 ควรทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบกระบวนการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น กับโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป

